

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Факультет: *історії та права*

Кафедра: *філософії, політології та міжнародних відносин*

**РЕГІОНАЛЬНІ МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ: ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ
ТА НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ**

ПП НД/ОК 2.1.1.6

СИЛАБУС

2019-2020 навчальний рік

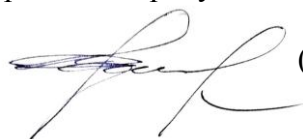
Силабус це персоніфікована програма викладача для навчання студентів з кожного предмета, що оновлюється на початок кожного навчального року.

Силабус розробляється відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця відповідного рівня та згідно навчального і робочого навчального планів, з врахуванням логічної моделі викладання дисципліни.

Силабус розглянутий на засіданні кафедри філософії, політології та міжнародних відносин.

Протокол від «30» серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри

(Ю.В. Харченко)

Розробник: доктор політичних наук, доцент кафедри філософії, політології та міжнародних відносин

Коломієць Олег Валерійович

1. Ел. адреса: Okolomiiets@ukr.net

Інша контактна інформація: телефон +380679073278

2. Опис навчальної дисципліни: Регіональні міжнародні відносини: геополітичні виклики та національні інтереси

Спеціальність:	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Освітньо-професійна програма:	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Рівень вищої освіти:	Другий (магістерський)
Форма навчання:	Денна
Курс:	II
Семестр:	I

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів – 4	<i>Нормативна</i>	
Блоків – 2		
Загальна кількість годин – 90		
Тижневих годин для денної форми навчання: 1		
Лекції	<i>18 год.</i>	<i>2 год.</i>
Практичні, семінарські	<i>18 год.</i>	<i>2 год.</i>
Лабораторні	<i>0 год.</i>	<i>0 год.</i>
Самостійна робота	<i>54 год.</i>	<i>86 год.</i>
Вид підсумкового контролю:	<i>Залік</i>	
Сторінка дисципліни на сайті університету		
Зв'язок з іншими дисциплінами	<i>Міжнародні відносини і зовнішня політика, Теорія міжнародних відносин, Національна безпека, Міжнародні та регіональні інститути, Політичні комунікації, Міжнародні організації, Основи політичної теорії, Сучасна дипломатична система та особливості організації консульської служби тощо</i>	

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Регіональні міжнародні відносини: геополітичні виклики та національні інтереси» є усвідомлення студентами теоретичних засад сучасної геополітики та національних інтересів, сутності геополітичних та національних інтересів держав на світовій арені, головних напрямів геостратегії України на міжнародній арені.

Завдання:

- Показати, що сфера міжнародних відносин – одна з найдавніших сфер діяльності в історії людства, що вона виступає в сучасних умовах не лише особливою практикою, а і простором, в якому вирішуються гострі проблеми сучасності;
- Сприяти розумінню того, що геополітичні знання та теорія є значущими як в побутовому житті, так і в усіх інших соціальних та професійних сферах, що вони сприяють рефлексії;
- Спонукаати магістрів до ґрунтовного аналізу, до вироблення чіткої особистісної позиції бачення міжнародного геополітичного світу, до конструктивного сумніву та інакомислення;
- Довести, що застосування досвіду та знань з геополітики може допомогти кожній людині стати професіоналом у будь-якій сфері діяльності;
- Виховати свідоме ставлення до геополітичної інформації, виробити цілісний підхід до її відбору, навчитися читати та аналізувати спеціальну літературу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- понятійно-категоріальний апарат теорії регіональних міжнародних відносин;
- предмет, методологію, функції теорії регіональних міжнародних відносин;
- особливості та ключові аспекти геополітики, системи міжнародної безпеки, теорії національної безпеки, теорії міжнародних відносин;
- поняття та основні геополітичні теорії і моделі;
- місце, роль і вплив національних інтересів на геополітичні виклики;
- сутність і значення геополітичних викликів на національну безпеку;
- поняття і види геополітичних викликів й національних інтересів;
- сучасні геополітичні технології;

вміти:

- грамотно застосовувати понятійно-категоріальний апарат теорії регіональних міжнародних відносин;
- поставити й аналізувати проблему, застосовувати методи наукового пізнання, розрізняти основні методологічні принципи й підходи.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у студента мають бути сформовані такі **компетентності:**

Розуміти чому відбувається:

- розширення масштабу діяльності політичних інститутів міжнародного співтовариства, становлення глобальних інститутів політичного управління;
- поглиблення світових політичних процесів, що не завжди відповідають найважливішим регіональним і глобальним проектам;

- стирання кордонів між внутрішньою і зовнішньою політикою, безпекою, економікою, активна роль мережевих спільнот різного типу.

Пояснити, що таке:

- «міжнародні відносини», «геополітична концепція», «геополітичні виклики», «національні інтереси», «система міжнародної безпеки», «глобалізація інформаційних потоків»;
- «геополітичний простір», «геополітичне поле», «геополітична експансія», «геополітичний конфлікт», «геополітичний баланс сил», «геополітична вісь», «геополітичний полюс», «збільшення доступності національних кордонів», «регіоналізація міжнародних відносин».

Обґрунтувати механізми:

- створення великих єдиних економічних просторів зі швидким й вільним переміщенням праці, ресурсів, капіталів, становлення глобальних інститутів економічного управління;
- посилення політичної, економічної, соціальної та культурної взаємозалежності держав і регіонів світу;
- підвищення ролі наднаціональних і транснаціональних організацій, інститутів, технологій;
- трансформацію безпекових систем міжнародних відносин;
- відсутність загальних форм глобалізації, економічної, політичної та соціальної модернізації окремої країни та регіону.

Розрізнити види міжнародних відносин:

- за сферами суспільного життя – економічні, політичні, стратегічні, культурні, ідеологічні, духовні;
- на основі взаємодіючих суб'єктів – міждержавні, міжпартійні, відносини.

Сформовані компетентності:

1. Інтегральні компетентності

- Здатність розв'язувати комплексні теоретичні та практичні задачі і проблеми під час професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог.

2. Загальні компетентності

- **ЗК-1** Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики. Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами усно і письмово, з професійних і наукових питань. Оцінювати результати власної роботи і відповідати за особистий професійний розвиток.
- **ЗК-2** Брати участь у професійні дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем.
- **ЗК-3** Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми

забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав. Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

- **ЗК-5** Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики
- **ЗК-6** Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.
- **ЗК-7** Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.
- **ЗК-8** Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.
- **ЗК-9** Розробляти та реалізовувати проекти прикладних досліджень міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики.

3. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

- **СК-1** Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції геополітичних викликів та національних інтересів. Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами, усно і письмово, з професійних і наукових питань у сфері міжнародної політики.
- **СК-2** Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі геополітичних викликів та національних інтересів.
- **СК-3** Здійснювати професійний усний та письмовий переклад з/на іноземну мову, зокрема, з фахової тематики міжнародних організацій та інститутів. Брати участь у професійні дискусії у сфері геополітичних викликів та національних інтересів, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем.
- **СК-4** Аналізувати та оцінювати проблеми геополітичних викликів та національних інтересів, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав. Оцінювати результати власної роботи і відповідати за особистий професійний розвиток.
- **СК-5** Оцінювати та аналізувати геополітичні виклики та національні інтереси, їх проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем. Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних комунікацій.
- **СК-6** Знання про організацію та функціонування Європейського Союзу, розуміння сучасних європейських інтеграційних процесів та місця в них України.
- **СК-7** Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики.
- **СК-9** Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері геополітичних викликів та національних інтересів.
- **СК-16** Здатність виявляти, спираючись на новітні підходи, що склались в сучасній науці, особливості національних процесів у різних країнах, враховувати їх вплив на

сучасне суспільство, державну внутрішню, зовнішню та регіональну політику в умовах глобалізації.

Програмні результати навчання відповідні компонентам освітньої програми:

- **РН-1** Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.
- **РН-2** Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини.
- **РН-4** Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.
- **РН-5** Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.
- **РН-6** Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.
- **РН-8** Визначати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.
- **РН-9** Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.
- **РН-10** Розробляти та реалізовувати проекти прикладних досліджень міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики.
- **РН-13** Брати участь у професійні дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем.

4. Зміст дисципліни. Календарно-тематичний план

Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна						заочна					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Тема 1. Класична геополітична думка	11	2				9	12					12
Тема 2. Сучасні геополітичні школи та теорії	13	2	2			9	12					12
Тема 3 Основні категорії та закони геополітики	14	2	2			10	12					12
Тема 4. Геополітичні виклики та національні інтереси	14	2	2			10	17	2	2			13
Тема 5. Геополітичні та національні інтереси США	14	2	2			10	13					13
Тема 6. Геополітичні виклики та національні інтереси провідних держав Європи	14	2	2			10	13					13
Тема 7. Геополітичні та геоекономічні інтереси держав Східної та Південно-Східної Азії	13	2	2			9	12					12
Тема 8. Геополітичні виклики та національні інтереси держав Південної та Південно-Західної Азії	13	2	2			9	12					12
Тема 9. Геополітичні виклики та національні інтереси України	14	2	2			10	17	2	2			13
Всього годин	120	18	16			86	120	4	4			112

5. Теми семінарських занять

Тема 2. Сучасні геополітичні школи та теорії План 1. Поліцентризм – багатополарність світу. “Радикальна географія”. Критика імперіалізму. 2. “Континенталізм” в європейській геополітичній думці. 3. “Нові праві”: особливості геополітичних поглядів.	2
Тема 3 Основні категорії та закони геополітики План 1. Геополітичне положення держави, його рівні. 2. Геополітична могутність держави. 3. Геополітичні інтереси держави. Захист національних інтересів держави. 4. Геополітичний аспект національної безпеки держави.	2
Тема 4. Геополітичні виклики та національні інтереси План 1. Біполарна геополітична модель світу після Другої світової війни. 2. Сучасна глобалізація. 3. Уявлення про уніполарний світ.	2
Тема 5. Геополітичні та національні інтереси США План 1. Геополітичні та гео економічні інтереси США в Європі. Геополітичні інтереси США на пострадянському просторі. Геостратегія США щодо Росії. 2. Геостратегія США по відношенню до КНР. 3. Геополітичні та гео економічні аспекти відносин США і Японії.	2
Тема 6. Геополітичні виклики та національні інтереси провідних держав Європи План 1. Геостратегія Великої Британії у світі. 2. Геополітика та гео економіка Великої Британії в Європі. 3. Геополітичні та гео економічні інтереси Великої Британії в регіонах світу. 4. Геостратегія Франції на міжнародній арені. Ядерний та космічний аспекти геополітики Франції.	2
Тема 7. Геополітичні та гео економічні інтереси держав Східної та Південно-Східної Азії План 1. Геостратегічне партнерство між Китаєм і Росією. Геополітичні і гео економічні аспекти взаємовідносин між КНР і США. Гео економічні інтереси КНР в Європі, Азії, Африці та Латинській Америці. 2. Геостратегія Японії. Японія – геостратегічний союзник США, конкурент в гео економічному просторі.	2
Тема 8. Геополітичні виклики та національні інтереси держав Південної та Південно-Західної Азії План 1. Ісламський світ. Пакистан як “полюс сили” в Південній Азії.	2

2. Геоелекономічний потенціал Ірану. Геополітичні інтереси Ірану в басейні Перської затоки, Закавказзі, Середній Азії.	
Тема 9. Геополітичні виклики та національні інтереси України План 1. “Східний” вектор зовнішньої політики України, його реалізація. Геополітичні та геоелекономічні інтереси України на пострадянському просторі. Взаємовідносини України з Російською Федерацією. 2. “Західний” вектор зовнішньої політики України. Геостратегічний вектор на інтеграцію з НАТО; шляхи реалізації. Геостратегічний вектор на інтеграцію з ЄС; проблеми практичної реалізації.	2
Разом	16
6. Завдання для самостійної роботи	
Тема 1. Класична геополітична думка План 1. Геополітична концепція «географічної осі історії» Х. Маккіндера 2. Геополітична концепція посибілізму П.В. де ла Блаша 3. Геополітичні погляди К. Хаусхофера 4. Геополітична концепція «Рімленда» Н. Спайкмена 5. Геополітична концепція посибілізму П.В. де ла Блаша 6. Геополітичні погляди К. Хаусхофера 7. Геополітична концепція «Рімленда» Н. Спайкмена	9
Тема 2. Сучасні геополітичні школи та теорії План 1. Мондіалізм. Неомондіалізм: провідні концепції. 2. “Критична” геополітика: основні напрями досліджень. 3. Прикладна геополітика. 4. Неоевразійство. Провідні напрями неоевразійства.	9
Тема 3 Основні категорії та закони геополітики План 1. Геополітичний кодекс (код) держави. Геостратегія держави на міжнародній арені, типи геостратегії. 2. Основні геополітичні епохи. 3. Основні закони геополітики. 4. Закон планетарного дуалізму – протистояння телурократії й таласократії. 5. Дискусійність законів геополітики.	10
Тема 4. Геополітичні виклики та національні інтереси План 1. «Новий світовий порядок». 2. Багатополярна і багатоярусна геополітична модель сучасного світу. 3. Геополітична взаємодія цивілізацій на міжнародній арені: співпраця і конфлікти. 4. Регіоналізація політичних процесів.	10

Тема 5. Геополітичні та національні інтереси США План 1. Геостратегічний “Джакотський трикутник”. Геостратегія США в Південно-Східній та Південній Азії. 2. Геоелекономічні інтереси США на Близькому Сході. Геополітика США у Близькосхідному регіоні. 3. Геополітичні та геоелекономічні інтереси США в Африці. 4. Геостратегічна роль США в Америці. Геоелекономічна інтеграція в НАФТА. 5. Геополітичні інтереси США в Латинській Америці. Геополітичний та геоелекономічний контроль США над Латинською Америкою.	10
Тема 6. Геополітичні виклики та національні інтереси провідних держав Європи План 1. Роль Франції в сучасних євроінтеграційних процесах. Взаємовідносини Франції і НАТО. Геополітичні та геоелекономічні інтереси Франції в регіонах світу. 2. Геостратегія об’єднаної Німеччини в Європі. Роль ФРН в НАТО та ЄС. Геополітичні та геоелекономічні інтереси Німеччини в регіонах світу. 3. Геополітична та геоелекономічна ситуація в Середземномор’ї. Геоелекономічний прагматизм Італії, особливості геополітики. 4. Іберійські країни Іспанія та Португалія: участь в ЄС, НАТО, геополітика в Латинській Америці. 5. Геополітичні та геоелекономічні інтереси країн Центральної та Східної Європи.	10
Тема 7. Геополітичні та геоелекономічні інтереси держав Східної та Південно-Східної Азії План 1. Геополітичні проблеми взаємовідносинах між Японією й Росією. Взаємовідносини між Японією і Китаєм. 2. Геоелекономічна стратегія Японії в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні (АТР). 3. Геополітичні інтереси Республіки Корея у світі та АТР. 4. Регіональний геополітичний «центр сили» в Південно-Східній Азії – Індонезія.	9
Тема 8. Геополітичні виклики та національні інтереси держав Південної та Південно-Західної Азії План 1. Геополітика держав басейну Перської затоки. 2. Геополітика Туреччини. Геостратегічний вектор на інтеграцію до ЄС. Туреччина – геополітичний форпост НАТО в Азії. Роль у Чорноморському регіоні та на Близькому Сході. 3. Роль Ізраїлю на Близькому Сході, геополітика Ізраїлю.	9
Тема 9. Геополітичні виклики та національні інтереси України План 1. Геополітичні інтереси України у Причорноморському регіоні. Участь в ОЧЕС. Розвиток співпраці у ГУАМ–ОДЕР.	10

2. Геополітичні інтереси України в Азії, Африці, Латинській Америці.
3. Геополітичні та гео економічні інтереси України в Центральній та Східній Європі.

Разом

86

7. Література для вивчення дисципліни

Основна:

1. *Ашенкамф Н.Н.* Современная геополитика: Учеб.Пособие / Н.Н. Ашенкамф, С.В. Погорельская. —М. :Академ.проект,2005.—207с.
2. *Бабурин С. Н.* Мир империй: Территория государства и мировой порядок / С.Н. Бабурин.—СПб. :Изд-во Р.Асланова “Юрид.центрПресс”, 2005. — 769с.
3. *Барышников Д.Н.* Конфликты и мировая политика / Д.Н. Барышников.—М. :АСТ, 2008. — 384с.
4. *Василенко И.А.* Геополитика современного мира: Учеб. Пособие / И.А. Василенко.— М. :Гардарики,2006.—317с.
5. *Гаджиев К.С.* Введение в геополитику: Учебник / К.С. Гаджиев. — М. : Логос, 2003. — 432с.
6. *Геополитика: Антология/Сост. :Н.Н.Ашенкамф, С.В.Погорельская* — М. : Академ. Проект; Культура, 2006. — 1004с.
7. *Геополітика: Підручник* / А.І. Кудряченко, Ф.М. Рудич, В.О.Храмов.— К. :МАУП,2004.—296с.
8. *Геополитика: Учебник/ Под ред. В.А. Михайлова; Отв. ред. Л.О. Терновая,С.В.Фокин.*—М. :Изд-воРАГС,2007.—368с.
9. *Дергачев В.А.* Геополитика: Учебник / В.А. Дергачев. — М. .: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. — 526с.
10. *Дергачев В.А.* ГеоэкономикаУкраины: (теоретические и прикладныеосновы) / В.А. Дергачев.—Одесса :ИПРЭЭИНАНУ,2002.—244с.
11. *Дергачев В.А.* Глобальная геоэкономика: Трансформация мирового экономического пространства / В.А. Дергачев. — Одесса : ИПРЭЭИ НАНУ, 2003. — 238с.
12. *Колосов В.А.* Геополитика и политическая география: Учебник / В.А. Колосов, Н.С. Мироненко.—М. :Аспект-Пресс,2005.—478с.
13. *Кочетов Э.Г.* Геоэкономика: освоение мирового экономическогопространства / Э.Г. Кочетов.—М. :БекИзд-во,2002.—480с.
14. *Лебедева М.М.* Мироваяполитика: Учебник / М.М. Лебедева. — М. : Аспект Пресс,2006.—356с.
15. *Лотоцький С.*Україна в світовому геополітично- мупросторі / *С. Лотоцький, С. Трохимчук.*—Львів:ЛНУім.І.Франка,2002.—192с.
16. *Мадіссон В.В., Шахов В.Л.* Сучасна українська геополітика: Навч.посіб.— К. :Либідь,2003.—176с.
17. *Мальський М.З., Мацяк М.М.* Теорія міжнародних відносин. — К. :Знання,2007.— 461с.
18. *Мировая политика: Учеб.пособие* / Под ред.С.В.Кортунова.— М. : ГУ–ВШЭ, 2007. — 556с.
19. *Мироваяполитика* и *международныеотношения:* Учеб.Пособие/Подред.С.А.Ланцова,В.А.Ачкасова.—СПб. :Питер,2008.— 448с.

20. *Нартов Н.А.* Геополитика: Учебник / Н.А. Нартов, В.Н. Нартов. — М. : ЮНИТИ-ДАНА, Единство, 2007.—527с.
21. *Панарин А.С.* Стратегическая нестабильность в XXI веке / А.С. Панарин. — М. : Эксмо; Алгоритм, 2004.—636с.
22. *Современная мировая политика: Прикладной анализ* / Под ред. А.Д. Богатурова.—М. : Аспект-Пресс, 2009.—588с.
23. *Современные глобальные проблемы мировой политики* / В.Кулагин, М. Лебедева, О. Барабанов и др. — М. : Аспект-Пресс, 2009. — 256с.
24. *Тихонраво в Ю.В.* Геополитика: Учеб.пособие.—М.:Инфра-М, 2000. — 269с.
25. *Уткин А.И.* Мировой порядок XXI века / А.И. Уткин. — М. : Эксмо, 2002. — 512с.

Наукова:

26. *Андрианова Т.В.* Геополитические теории XX в. (Социально-философское исследование). — М.,1996.—178с.
27. *Арон Р.* Мир і війна між націями: Пер. з фр. — К.: Юніверс, 2000. — 688с.
28. *Бибик В. М., Шергін С. О., Дегтерьова Л. О.* Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика.—К.: Ун-т “Україна”, 2006. — 208с.
29. *Бжезінський З.* Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи: Пер. з англ. — Л.: Лілея-НВ, 2000. — 236с.
30. *Бжезінський З.* Вибір: світове панування чи світове лідерство: Пер. з англ. — К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2006. — 203с.
31. *Валевський О.Л., Гончар М.М.* Структура геополітичних інтересів України.—К.,1995.—99с.
32. *Валлерстайн И.* Конечзнакомого мира: Социология XX века: Пер.сангл.—М.:Логос,2003.—355с.
33. *Василенко И. А.* Политическая глобалистика: Учеб. пособие.— М.: Логос, 2003. — 359с.
34. *Василенко С.Д.* Україна: Геополітичні виміри в загальноєвропейському процесі.—Одеса:ОДМА,2000.—208с.
35. *Гаджиев К.С.*Геополитика.—М.:Международ.отношения,1997.— 384с.
36. *Гаджиев К. С.* Геополитика Кавказа. — М.: Междунар. отноше- ния,2001.—463с.
37. *Гаджиев К.* Геополитические горизонты России: контуры нового миропорядка.—М.: Экономика, 2007.—751с.
38. *Гольцов А.Г.* Політична географія: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2007. — 256с.
39. *Дергачев В.А.* Цивилизационная геополитика (Геофилософия).—К.: ВИРА-Р, 2004.—672с.
40. *Дергачев В.А., Вардомский Л.Б.* Регионоведение: Учеб. пособие.—М.:ЮНИТИ-ДАНА,2004.—463с.
41. *Дністрянський М.С.*Геополітичні доктрини і підходи: критичний аналіз методології.— Львів :ЛНУ,2003.—111с.
42. *Добровольський О.В.* Геополітичний розвиток Південної Азії, Океанії, Африки й Латинської Америки та інтереси України. — К. :Унів.вид-во “Пульсари”,2006.—128с.
43. *Дугин А.Г.* Геополитика постмодерна: времена новых империй; очерки геополитики XXI века.—СПб. :Амфора,2007.—382с.
44. *Дугин А.Г.* Основы геополитики. Геополитическое будущее России. Мыслить пространством. — М. : Арктогея-центр, 1999.— 928с.

45. *Етнополітична карта світу XXI ст.: Методичний та предметний коментарі* / П.Жук, Н.Мазур, Р.Соломонюк, Р.Турчак. — Тернопіль :Мандрівець,2000.—240с.
46. *Жильцов С.С. Геополитика Каспийского региона.* — М. : Междунар.отношения,2003.—278с.
47. *Зленко А. Дипломатия и политика: Украина в процессе динамических геополитических перемен.*—Х. :Фолио,2004.— 559с.
48. *Кухта Б.А. З історії української політичної думки: Навч. посіб.*—К. :Генеза,1994.—368с.
49. *ЛіпканВ.А. Національна безпека України.* — К. :Вид-воКНЕУ, 2008. — 552с.
50. *Мадіссон В.В., Шахов В.Л. Політологія міжнародних відносин: Навч.посіб.*—К. :Либідь,1997.—176с.
51. *Мартинюк В.О., Троян С.С. Політична географія та геополітика: Слов.-довід.*—К. :НВЦВО,2005.—224с.
52. *Нижник Н.Р., Ситник Г.П., Білоус В.Т. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку).*—Ірпінь :ПресаУкраїни,2000.—304с.
53. *ПерепелицяГ.М.КонфліктивпосткомуністичнійЄвропі.*—К. : НІСД, 2003. — 432с.
54. *ПереслегинС.Б.Самоучительигрынамировойшахматнойдоске.*—М. :Изд-воАСТ;СПб. :TerraFantastica,2006.—610с.
55. *Політична географія і геополітика: Навч.посіб. /Б.П.Яценко, В.І. Стафійчук, Ю.С.Брайчевський та ін.; за ред. Б.П. Яценка.* — К. :Либідь,2007.—256с.
56. *Рамоне И. Геополитика хаоса: Пер. с исп.* — М. : ТЕИС, 2001.— 128с.
57. *РомановИ.ГеополитикаРоссии.Стратегиявосточныхтерриторий.*—М. :Ин-трус.цивилизации,2008.—320с.
58. *Россия в мировой политике: Учеб. пособие / Подобщ. ред. А.А.Литовченко.*—М. ;СПб. :Издат.дом“Герда”,2006.—399с.
59. *СиротаН.М.Геополитика.*—СПб. :Питер,2006.—176с.
60. *Словник геополітичних термінів та понять / Упоряд. і ред. В.С.Крисаченко;Зааг.ред.О.С.Власюка,П.П.Кононенко.*— К. :ПЦ“Фоліант”,2008.—208с.
61. *Сорокин К.Э. Геополитикасовременности и геостратегияРоссии.*—М. :РОССПЭН,1996.—168с.
62. *Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти / За ред. Ф.М. Рудича.* — К.: МАУП, 2002. — 488с.
63. *Україна2000ідалі:геополітичніпріоритетитасценаріїрозвитку.* — К.: НІСД; НІУРВ, 1999. — 192с.
64. *Уткин А.И. Единственная сверхдержава.* — М. : Алгоритм, 2003. — 576 с.
65. *ХантингтонС. Столкновение цивилизаций: Пер.сангл.*—М. : Изд-во АСТ, 2003. — 603с.
66. *ЦыганковП.А.Теориямеждународныхотношений:Учеб.пособие.*—М. :Гардарики, 2003. — 590с.
67. *ЦымбурскийВ.Л.ОстровРоссия.Геополитическиеигеохронологическиеработы.1993–2006.*—М. :РОССПЭН,2007.—544с.
68. *Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України: Підручник.* — К. : Либідь,2006. — 712 с.
69. *Шульга М.А. Російський дискурс геополітики.* — К. : ПАРА-ПАН, 2006. — 524 с.